

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมในปัจจุบันประเทศไทยเรามีปัญหามากมายทั้งปัญหาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ปัญหาสำคัญ ๆ ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ คอร์รัปชัน การว่างงาน ความยากจน สิ่งเสพติด สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การพนัน การโจรกรรม โสเภณีเด็ก ความแตกแยกของสังคมและปัญหาชุมชนเรียกร้องความเป็นธรรม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้น เพราะคนในสังคมให้ความสำคัญแต่การพัฒนาทางวัตถุ ยิ่งภาวะวิกฤตทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ สังคมที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ในปัจจุบัน คนไทยขาดความไว้วางซึ่งกันและกัน มีแต่จะหวังเอาชนะกัน ไม่ยอมแพ้ ไม่อภัยให้แก่กัน เป็นเพราะสังคมเราขาดความสนใจพัฒนาด้านจิตใจ ไม่นำสามัคคีธรรมมาใช้ขาดหรือความละเอียดใจ ขาดโอตตปโปความเกรงกลัวต่อบาปต่อสิ่งที่นำมาซึ่งความเสื่อมความเดือดร้อนในอนาคต หนทางที่จะผ่อนคลายนไทยทุกคนก็ควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมแรงแก้ปัญหา เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยเพื่อความเจริญของประเทศและยั่งยืนจะด้วยวิถีใดก็ตาม สิ่งสำคัญอยู่บนรากฐานของคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงาม ควรแก่การประพฤติปฏิบัติ การพัฒนาบุคคลโดยใช้คุณธรรมเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาคนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้วยกาย วาจาใจ การศึกษาก็มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมตะวันตกส่งผลให้มนุษย์แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขาดการหลีกมองวัฒนธรรมประเพณี เอกลักษณ์ ความเป็นไทยที่มีสิ่งดีงามที่ควรอนุรักษ์ และนำไปประยุกต์ใช้ในทางตรงข้าม พฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน โน้มเอียงไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์มักง่ายใจตน และละเมิด กฎระเบียบ วินัย ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบขององค์กร ขาดความรับผิดชอบมากขึ้น ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนมุ่งไปในทิศทางมุ่งกันทางวิชาการมากกว่ามุ่งพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังระเบียบวินัย และคุณธรรมส่งผลให้คุณลักษณะพึงประสงค์ของคนไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงในทิศทางการเห็นแก่ตัว ภาพสะท้อนดังกล่าวบ่งกว่าการศึกษาไม่สามารถพัฒนาด้านจิตใจให้เป็นไปตามเป้าหมายได้(สุภาพ เกรือเนตร. 2542 : 31) คุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะสังคมที่มีการแข่งขันกันสูง การเห็นแก่ตัวขึ้นอย่างกว้างขวางมีการสอบแข่งขันเพื่อเข้าเรียน เพื่อประกอบอาชีพ ทำให้สังคมไทย

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านวิถีชีวิต คนเห็นแก่ตัวมากขึ้นทำให้เสื่อมคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี รวมทั้งการจัดการศึกษาจึงยึดปรัชญาตะวันตกและยึดในแง่ของการสนองความต้องการของสังคมซึ่งจริงแล้ว หน้าที่ของการศึกษาจะต้องพัฒนาคนและนำสังคม เพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาของสังคมและมนุษยชาติได้ (พระธรรมปิฎก. 2546 : 6-9) ซึ่งตรงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) กล่าวไว้ว่า ในสภาพปัจจุบันสังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสแห่งความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง มีการปรับตัว ประยุกต์ให้เหมาะสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไป มีการแข่งขันกันเพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ดังนั้น สถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นแหล่งขจัดเกลาความมีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนจะต้องเสริมสร้างและปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ที่ดีงาม เพื่อที่นักเรียนจะสามารถควบคุมดูแลตนเอง ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงมีการเสริมสร้างอบรมขัดเกลาแก่นักเรียนนักศึกษาที่เป็นเยาวชนของชาติ ให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับปรับปรุง. 2545 : 6)

การที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยที่ดีงามนั้น เป็นหน้าที่ของผู้จัดการศึกษาซึ่งต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา สามารถแก้ปัญหา ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2559. 2545 : 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้สอนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความคิด ความรู้ ความสามารถ ทักษะพื้นฐานเพื่อการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสมดุล และได้รับการพัฒนาศักยภาพถึงขั้นสูงสุด ได้เรียนรู้อย่างหลากหลายจากประสบการณ์จริง มีความตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง เห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม และที่สุด คือการพัฒนาปลูกฝังผู้เรียนให้ คุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ ดี เก่ง มีความสุขตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่จากการติดตามผลการดำเนินงานพบว่า สถานการณ์เด็ก เยาวชนใช้ความรุนแรงในปี พ.ศ. 2547-2549 พบพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมากเป็นอันดับ โดยในปี 2548 มี 1,090 ราย และเพิ่มเป็น 1,228 ราย ในปี 2549 รองลงมาคือ พฤติกรรม วร้าย มี 119 ราย และเพิ่มขึ้นเป็น 161 ราย ในปี 2549 สำหรับเด็กและเยาวชนที่ประพฤติดน

ไม่เหมาะสมตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในแผนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยระหว่างปี 2547-2549 พบว่า เด็กและเยาวชนประพุดิคนไม่เหมาะสมมากในเรื่องเล่นการพนัน และการดื่มสุรา รองลงมาคือ พฤติกรรมก้าวร้าว (ไทยรัฐ. 2550 : 15) จากสถานการณ์ดังกล่าว กระบวนการจัดการเรียนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่คึกฉิ่ง มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี มีทักษะในการจัดการทำงานให้สำเร็จแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม โลกอย่างสันติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 – 2559 มีเจตนารมณ์มุ่งพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทยและปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัคร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตไว้มุ่งหวังให้เกิด มีวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีจริยธรรม คุณธรรม มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ร่วมในกระบวนการพัฒนาความเป็นไทย ร่วมอนุรักษ์ และพัฒนาวัฒนธรรมไทยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5)

การพัฒนาการศึกษาไทยในระยะเวลาที่ผ่านมาต้องถือว่าประสบความสำเร็จในระยะหนึ่ง แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การศึกษาไทยจึงเป็นกระบวนการที่นำคนไทย สังคมไทย ก้าวสู่ออนาคตอย่างมั่นคงและรู้ทัน โลกยุคมุ่งหมายของ

กระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษาคือสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นเพื่อเป็น
 หลักประกันว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
 พื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนา
 ศักยภาพของคนให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทยในปัจจุบัน อนาคต และสามารถเชื่อถือได้
 รัฐจึงได้จัดให้มีการประกันคุณภาพของสถานศึกษาโดยเชื่อว่าเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาเป็น
 กลไกสำคัญให้เกิดการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่แท้จริง โรงเรียนต่าง ๆ ต้องทำหน้าที่ในการ
 ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและต้องรายงานต่อสาธารณชนและเตรียมรับการประเมินจาก
 สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อประกันคุณภาพ
 การศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
 ปรับปรุง 2545 ซึ่งกำหนดไว้ 3 ด้านคือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู มาตรฐานด้าน
 ผู้บริหาร การประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
 ที่พึงประสงค์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา. 2549 : 4) อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามหลังจากสถานศึกษาต่าง ๆ ได้ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ใน
 ระยะเวลาที่กำหนด การประเมินจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อให้สถานศึกษาได้ทราบว่าตนเองมี
 มาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ใด มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน ว่าอยู่ใน
 ระดับใด โดยมีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทั้งรายภาค รายปี ตามหลักสูตร
 แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ผู้เรียนจะต้อง
 ได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะ
 ที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน จำเป็นต้องมีกระบวนการวัดและประเมินผลการ
 เรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผลการประเมินตรงตามสภาพความรู้ ความสามารถ
 ที่แท้จริงของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผล เพราะการประเมินผลเป็นการชี้วัด
 เพื่อให้ได้ทราบผลการดำเนินงาน ผู้บังคับบัญชาสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุง
 หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรและสามารถนำผลการประเมิน ไปใช้เป็น
 ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษา สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้อง
 อาศัยเครื่องมือการประเมินผู้ให้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 23)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะ
 แห่งพึงประสงค์ไว้ 8 ประการเพื่อเป็นแกนกลางในการพัฒนาประกอบด้วย 1) รักษาชาติ ศาสนา กษัตริย์
 ชื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความ
 นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 2-3) คุณลักษณะเหล่านี้ครูต้องทำ
 ประเมินตลอดเวลา โดยไม่ต้องรอปลายภาคหรือปลายปี โดยอาจรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต

แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแต่ละคน ครูส่วนใหญ่ มักใช้การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการและมักไม่ทำหลักฐานการสังเกตไว้อย่างเป็นระบบ เช่น ไม่มีแผนการสังเกต ไม่มีแบบบันทึกการสังเกต ไม่กำหนดพฤติกรรมการสังเกตไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขาดความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง

จากสถานการณ์ดังกล่าวเมื่อสถานศึกษาจำเป็นต้องทำการประเมินคุณลักษณะรายภาค และรายปีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จึงควรมีเครื่องมือสำหรับวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การพัฒนาเกณฑ์ประเมินที่มีประสิทธิภาพ เพราะสังคมฝากความหวังไว้กับครูที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งครูเป็นผู้มีความสำคัญ ในการทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด เป้าหมายที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ยิ่งกว่านั้น หากได้ทราบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่เพียงแต่พัฒนาการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดเป็นการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพของผลผลิตอย่างหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ตลอดจนการใช้เกณฑ์ประเมินที่เหมาะสมตามความเป็นจริงและมีมาตรฐานที่น่าเชื่อถือสูงขึ้น อีกทั้งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ครูได้ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมีเอกสารหลักฐานในการประเมินมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 3 เพื่อได้เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ถ้ามีการกำหนดเกณฑ์ไว้ อย่างชัดเจนเหมาะสมจะทำให้การประเมินผลตรงกับความต้องการและมีประสิทธิภาพ นักเรียนเมื่อปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ประเมินแล้วจะได้ทราบการพัฒนาตนเอง ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนสามารถนำเกณฑ์ประเมินนี้มาแนวทาง ในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เป็นคู่มือในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ต้องการ โดยมุ่งหวังให้นักเรียน เป็นคนดีมีคุณภาพ มารอดูร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศชาติและของพลโลกต่อไป

เจุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อทดลองใช้และประเมินเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน 8 ด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อกำหนดกรอบในการประเมิน ได้แก่

- 1.1 ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 1.2 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 ด้านความมีวินัย
- 1.4 ด้านใฝ่เรียนรู้
- 1.5 ด้านอยู่อย่างพอเพียง
- 1.6 ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน
- 1.7 ด้านรักความเป็นไทย
- 1.8 ด้านมีจิตสาธารณะ

2. มาตรฐานการประเมินในด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ของเกณฑ์

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 16 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากตัวแทนบุคลากรทางการศึกษา และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักของความจะเป็นด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตอนที่ 2 การทดลองใช้และประเมินเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การค้นหาข้อบกพร่องของเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. มาตรฐานการประเมินในด้านความถูกต้องครอบคลุมและด้านความเป็นประโยชน์ของเกณฑ์การประเมิน

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนที่เป็นอาสาสมัครที่ทำการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 75 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักของความน่าจะเป็นด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอาสาสมัคร (Volunteer Sampling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนที่พึงชี้ให้เห็น คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามของนักเรียนที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน แบ่งออกเป็น 8 ด้านดังนี้

ด้านปฏิบัติตนเป็นผู้ รักษา ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธายึดมั่นในศาสนาและเคารพเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์ เข้าร่วมกิจกรรมที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ด้านปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงประพฤติตรงตามความเป็นจริง ต่อตนเองและผู้อื่นพูดจริงและปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับตนเองและผู้อื่น ไม่หยิบฉวยของของคนอื่นมาเป็นของตน ทำผิดแล้วยอมรับผิด

ด้านปฏิบัติตนเป็นผู้มีระเบียบวินัย หมายถึง คุณลักษณะการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎระเบียบของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เข้าแถวรอคิว และตรงต่อเวลา

ด้านปฏิบัติตนเป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน ตั้งใจเรียนและส่งงานครูที่มอบหมาย ใช้บริการห้องสมุดและห้องบริการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ รู้จักศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

ด้านปฏิบัติตนเป็นผู้อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง เป็นผู้ดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน รวมทั้งเก็บรักษาดูแลอย่างดี เข้าร่วมกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม รู้ทันข่าวและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ดี

ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ เอาใจใส่กับ

งานที่ได้รับมอบหมาย มีนิสัยรักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ทำงานด้วยความขยันอดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

ปฏิบัติคนตามวัฒนธรรมไทย หมายถึง การมีมารยาทแสดงออกเกี่ยวกับการไหว้ วาจา สุภาพ พุด เขียนและอ่านภาษาไทยและเลขไทยได้อย่างถูกต้อง สนใจค้นคว้าเข้าร่วมกิจกรรมสืบทอดภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านปฏิบัติคนมีจิตสาธารณะ หมายถึง มีน้ำใจ เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่ง เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจอาสาช่วยเหลือสังคมช่วยเหลืองานครู ผู้ปกครอง ครู โรงเรียนด้วยความเต็มใจ

การประเมิน หมายถึง ข้อกำหนดที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เกณฑ์ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง แนวทางการให้คะแนนที่ประกอบด้วยกรอบ ตัวบ่งชี้และคะแนนเฉลี่ยในแต่ละตัวบ่งชี้ที่กำหนดโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดน้ำหนัก จุดเน้น

ระดับประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

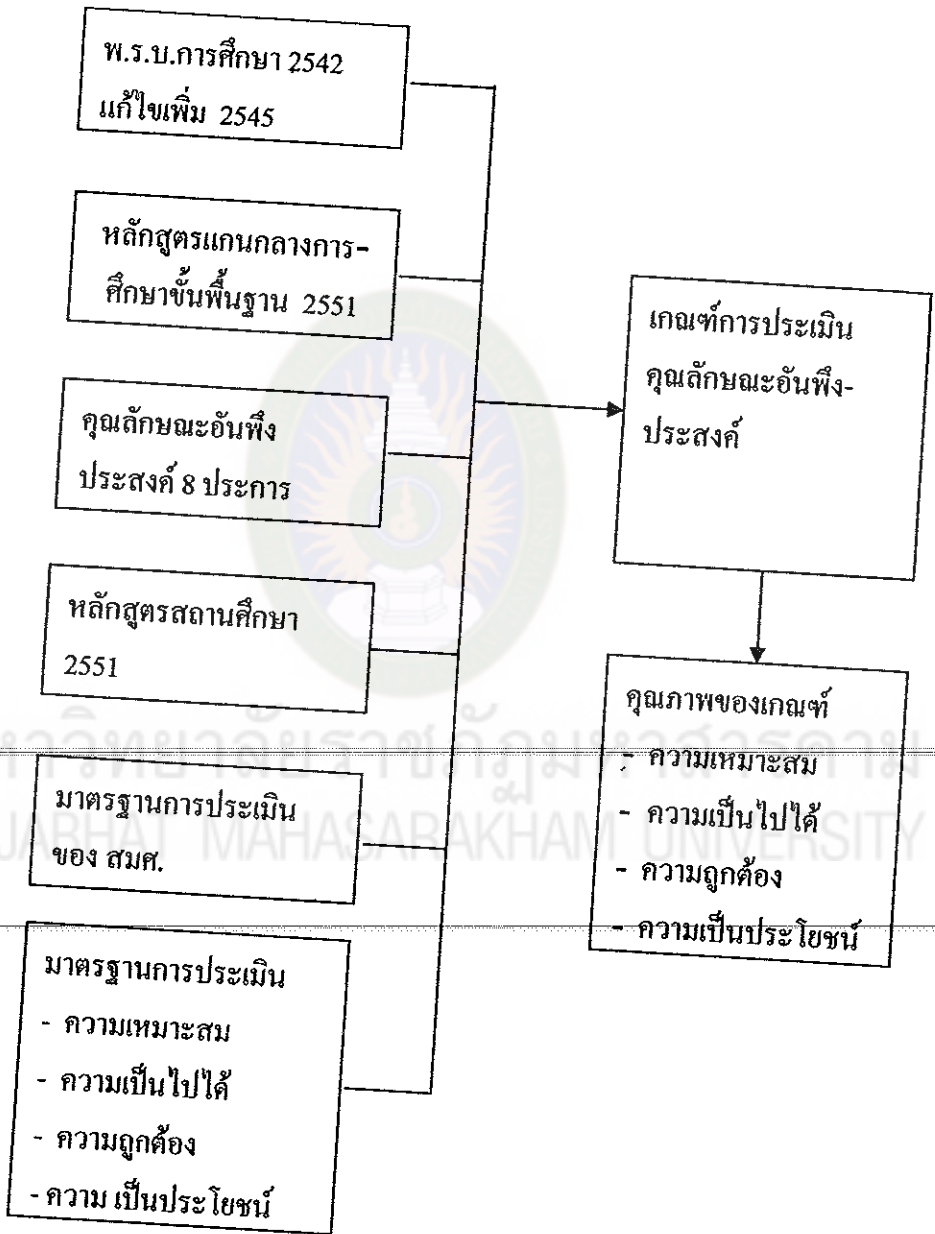
1. เป็นแนวทางสำหรับครูในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีความเป็นปรนัยและมีความยุติธรรมสำหรับนักเรียน
2. สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ใงภาพที่ 1 เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเกณฑ์การประเมิน เกณฑ์การประเมินเป็นส่วนสำคัญที่ใช้ประเมินผลการประเมินสิ่งใดถ้ามีเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเหมาะสม จะทำให้การประเมินได้ง่ายดายมีประสิทธิภาพ ช่วยรักษามาตรฐานของผลงาน ผลการกระทำหรือการปฏิบัติ ยังใช้เป็นแนวสำหรับดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลในระดับที่พึงปรารถนา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วได้จัดแนวทางการพัฒนาแบบประเมิน เกณฑ์การประเมินจากตัวบ่งชี้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย